

Wczesne wspomaganie rozwoju dzieci

(od wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole)

Opracowanie merytoryczne poradnika:

Beata Szykaruk, Fundacja SYNAPSIS

www.synapsis.org.pl

fundacja@synapsis.org.pl

ul. Ondraszka 3, 02-085 Warszawa

NIP: 526-030-25-22

Warszawa, styczeń 2023 roku

Spis treści

1.	Wprowadzenie	3
2.	Organizacja wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka	3
3.	Wiodący ośrodek koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczy (WOKRO)	3
4.	Opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie	5
5.	Miejsce zorganizowania wczesnego wspomaganie	5
6.	Bezpłatny transport i opieka.....	7
7.	Zespół wczesnego wspomaganie dziecka	8
8.	Wymiar godzinowy i forma wczesnego wspomaganie	9
9.	Współpraca z rodziną dziecka objętego wczesnym wspomaganie	9
10.	Wniosek o wczesne wspomaganie rozwoju dziecka.....	10
11.	Podstawa prawna	13

1. Wprowadzenie

Wczesne Wspomaganie Rozwoju Dziecka są to zintegrowane działania profilaktyczne, diagnostyczne, pedagogiczne, psychologiczne, rehabilitacyjne i medyczne mające na celu stymulowanie funkcji odpowiedzialnych za rozwój psychomotoryczny i komunikację małego dziecka niepełnosprawnego. Działania te obejmują także pomoc i wsparcie udzielane rodzicom i rodzinie w celu nabycia umiejętności postępowania z dzieckiem. Istotne jest, aby intensywne i kompleksowe działania stymulujące zostały podjęte jak najwcześniej. Należy pamiętać, że ta forma pomocy małemu dziecku nie zastępuje wychowania przedszkolnego czy pomocy psychologiczno-pedagogicznej.

2. Organizacja wczesnego wspomagania rozwoju dziecka

Celem zorganizowania wczesnego wspomagania jest pobudzenie psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka **od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole** (czyli dziecko uczęszczające do „zerówki”, nadal może korzystać z instytucji wczesnego wspomagania).

3. Wiodący ośrodek koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczy (WOKRO)

Wiodące Ośrodki Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńcze prowadziły swoją działalność **od dnia 8 września 2017 roku** tj. wejścia w życie przepisów, jednak nie dłużej niż **do dnia 31 sierpnia 2022 roku** tj. do uchylenia rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 5 września 2017 roku w sprawie szczegółowych zadań wiodących ośrodków koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczych (Dz.U.2017.1712). Obecnie podmioty prowadzące działania programu WOKRO realizują je na podstawie otrzymanych dotacji celowej w poprzednich latach.

Prowadzone działania z zakresu administracji rządowej Wiodących Ośrodków Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczych, wynikającą z programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za

życiem”¹, na podstawie porozumień podpisanych pomiędzy Ministerstwem Edukacji Narodowej, a jednostkami samorządu terytorialnego. Działania WOKRO są realizowane z dotacji celowych.

Starosta wskazuje placówkę, która spełnia warunki do pełnienia funkcji Wiodącego Ośrodka Koordynacyjno-Rehabilitacyjno-Opiekuńczego w powiecie².

Kompleksowe wsparcie rodzinom z dziećmi, w ramach działań WOKRO może odbywać się od **chwili wykrycia niepełnosprawności lub zagrożenia niepełnosprawnością do podjęcia nauki w szkole, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci do 3 roku życia**, poprzez zapewnienie specjalistycznej opieki dziecku i jego rodzinie, związania z procesem rehabilitacji dziecka oraz konsultacji lekarzy różnych specjalności, w zależności od potrzeb dziecka i rodziny.

Do szczególnych zadań WOKRO, uwzględniając koordynacyjny i kompleksowy charakter działań podejmowanych wobec dzieci i ich rodzin należy³:

1. udzielanie rodzicom specjalistycznej informacji dotyczącej problemów rozwojowych dziecka;
2. wskazywanie właściwych dla dziecka i jego rodziny form kompleksowej, specjalistycznej pomocy, w szczególności rehabilitacyjnej, terapeutycznej, fizjoterapeutycznej, psychologicznej, pedagogicznej i logopedycznej;
3. wskazywanie jednostek udzielających specjalistycznej pomocy dzieciom;
4. organizowanie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka na warunkach i w formach określonych w przepisach wydanych na podstawie art. 127 ust. 19 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe, **w wymiarze do 5 godzin tygodniowo** dla danego dziecka, oraz – w zależności od potrzeb dziecka – dodatkowych usług terapeutów, fizjoterapeutów, psychologów, pedagogów, logopedów i innych specjalistów;

¹ załącznik do uchwały Nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 roku w sprawie programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” (M. P. poz. 1250);

² art. 90v ust. 3 ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz.U.2022.2230tj.);

³ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 5 września 2017 roku w sprawie szczegółowych zadań wiodących ośrodków koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczych (Dz.U.2017.1712);

5. koordynowanie korzystania z usług specjalistów dostępnych na obszarze powiatu, w tym:
 - a. zbieranie i upowszechnianie informacji o usługach i świadczących je specjalistach,
 - b. prowadzenie akcji informacyjnych,
 - c. monitorowanie działań związanych z udzielaniem pomocy dzieciom i ich rodzinom.

4. Opinie o potrzebie wczesnego wspomagania

Aby można było zorganizować wczesne wspomaganie rozwoju rodzice⁴ dziecka powinni wystąpić do Publicznej Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej z wnioskiem o wydanie opinii o potrzebie wczesnego wspomagania.

Jeśli zespół poradni nie uwzględni wniosku rodziców to wydaje opinię o braku potrzeby objęcia dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju. Opinia odmowna musi zawierać uzasadnienie wskazujące na okoliczności, które zespół uznał za istotne dla rozstrzygnięcia, oraz wyjaśnienie powodów, na podstawie których zespół stwierdził, że nie zachodzi potrzeba objęcia dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju.

Natomiast jeśli uwzględni to wydaje opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie, która to opinia powinna zawierać m. in.: wskazanie odpowiedniej formy pomocy i wsparcia udzielanych dziecku i rodzinie, w szczególności pomocy psychologiczno-pedagogicznej, w tym logopedycznej, stosownie do potrzeb, a także uzasadnienie opinii, w tym szczegółowe uzasadnienie wskazanej formy pomocy i wsparcia.

5. Miejsce zorganizowania wczesnego wspomaganie

Wczesne wspomaganie rozwoju może być organizowane w publicznych i niepublicznych **przedszkolach i szkołach podstawowych**, w tym w specjalnych, innych formach wychowania

⁴ art. 4 pkt. 19 u ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe (Dz.U.2021.1082 t.j.) „przez rodziców należy rozumieć także prawnych opiekunów dziecka oraz osoby (podmioty) sprawujące pieczę zastępczą nad dzieckiem”;

przedszkolnego, w ośrodkach⁵, oraz poradniach psychologiczno-pedagogicznych, w tym poradniach specjalistycznych.

Istotnym jest, aby placówka do prowadzenia zajęć indywidualnych i w grupie w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju posiadała:

1. kadre posiadającą kwalifikacje do prowadzenia zajęć w ramach wczesnego wspomaganie oraz
2. dysponowała pomieszczeniami wyposażonymi w sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne, odpowiednie do potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych dzieci.

Ponadto od dnia 1 września 2017 roku wczesne wspomaganie rozwoju dziecka organizuje się w jednym podmiocie. Podanie danych dziecka przez jeden z nich powinno uniemożliwić wprowadzenie danych przez drugi. Również w "Pomocy SIO" wyraźnie wskazuje się, że dane dziecko może mieć wykazaną opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju tylko w jednej placówce⁶. Wynika z tego, że podmiot, który jako pierwszy objął dziecko zajęciami na podstawie przedłożonej opinii, miał prawo do otrzymania środków publicznych na realizację tego zadania – odpowiednio subwencji dla poradni samorządowej albo dotacji dla poradni nie samorządowej. Dyrektor zarówno publicznej, jak i niepublicznej placówki miał obowiązek zweryfikowania danych dziecka w SIO przy wprowadzaniu jego danych. Jeśli dana placówka później otrzymała opinię poradni i w związku z tym objęła dziecko zajęciami sprzecznie z art. 127 ust. 8 Prawo Oświatowe to powinna zostać zobowiązana do zwrotu nienależnie pobranej dotacji⁷.

⁵ art. 127 pkt. 5 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe (Dz.U.2021.1082 t.j.) „specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, specjalnych ośrodkach wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych”;

⁶ art. 42 i art. 44a ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 roku o systemie informacji oświatowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 584);

⁷ art. 15 ustawy z dnia 27 października 2017 roku o finansowaniu zadań oświatowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2029), art. 252 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 roku o finansach publicznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 305), art. 127 ust. 8 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe (Dz.U.2021.1082 t.j.);

Zajęcia w ramach wczesnego wspomagania w szczególności z dziećmi, które **nie ukończyły 3-go roku życia**, mogą być prowadzone także **w domu rodzinnym**.

Miejsce prowadzenia zajęć w ramach wczesnego wspomagania ustala dyrektor (odpowiednio przedszkola, szkoły, ośrodka lub poradni) w uzgodnieniu z rodzicami (prawnymi opiekunami) dziecka.

6. Bezpłatny transport i opieka

Gmina może zorganizować bezpłatne dowożenie dziecka objętego wczesnym wspomaganiem rozwoju i jego opiekuna z miejsca zamieszkania dziecka do szkoły lub placówki, w której to wspomaganie jest prowadzone, a w razie potrzeby także bezpłatną opiekę nad dzieckiem w czasie dowożenia⁸.

Jednak zadanie gminy w tym zakresie nie jest obowiązkowe. Nie oznacza to jednak, że organ powołując się wyłącznie na uznaniowy charakter tego przepisu całkowicie zwolniony jest od jego stosowania. Nie będzie oznaczało marnotrawienie środków finansowych, jeśli wychodząc naprzeciw potrzebom dziecka z niepełnosprawnością organ uwzględni sytuację finansową i rodzinną przed zorganizowanie dowozu. Dał temu wyraz Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie w wyroku z 25 listopada 2021 roku sygn. akt. II SA/Sz 700/21 podnosząc, że organ odmawiając pomocy dla dziecka z niepełnosprawnością w tym zakresie narusza konstytucyjne uprawnienia osoby z niepełnosprawnością. Przepis art. 69 Konstytucji RP nakłada na państwo obowiązek odrębnego potraktowania osób z niepełnosprawnościami, a który to obowiązek sprowadza się do stworzenia regulacji szczególnej dla tego rodzaju grupy osób. Oczywiście nie można twierdzić, że osoby z niepełnosprawnościami mają prawo do zaspokojenia wszystkich swoich roszczeń. W każdej sytuacji pomocowej organ rozdysponowując środki powinien rozważyć, czy decyzja w przedmiocie

⁸ art. 127 ust. 7 ustawy z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe (Dz.U.2021.1082 t.j.);

przyznania konkretnych świadczeń może być w pełni wykonana, a nie ma tylko charakter iluzoryczny.

Ustawa Prawo oświatowe nie precyzuje sposobu zwrotu kosztów związanych z zapewnieniem bezpłatnego dowożenia dziecka objętego wczesnym wspomaganie rozwoju na zajęcia, jeżeli dowożenie i opiekę zapewniają rodzice. Jednakże z opinii prezentowanych przez resort edukacji udzielanych w odpowiedziach na indywidualne zapytania wynika, rozstrzygnięcie kwestii zwrotu kosztów dowozu dziecka na zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka należy do kompetencji gminy, która może zapewnić dowóz w sposobach prawnie dopuszczalnych, np. poprzez zawarcie umowy z rodzicami.

7. Zespół wczesnego wspomaganie dziecka

Działania terapeutyczno – rehabilitacyjno - edukacyjne podejmuje zespół wczesnego wspomaganie dziecka, powołany przez dyrektora placówki, który koordynuje także pracę tego zespołu, chyba że upoważni innego nauczyciela.

W skład zespołu wchodzi osoby posiadające przygotowanie do pracy z małymi dziećmi o zaburzonym rozwoju psychoruchowym:

1. pedagog posiadający kwalifikacje odpowiednie do rodzaju niepełnosprawności dziecka;
2. psycholog;
3. logopeda;
4. inni specjaliści - w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny.

Do zadań zespołu należy w szczególności:

1. ustalenie, na podstawie diagnozy poziomu funkcjonowania dziecka zawartej opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, kierunków i harmonogramu działań w zakresie wczesnego wspomaganie i wsparcia rodziny dziecka;
2. nawiązanie współpracy z placówką, w której dziecko jest objęte oddziaływaniami terapeutycznymi, podmiotem leczniczym oraz ośrodkiem pomocy społecznej w celu

zapewnienia dziecku rehabilitacji, terapii lub innych form pomocy, stosownie do jego potrzeb;

3. opracowanie i realizowanie z dzieckiem i jego rodziną indywidualnego programu wczesnego wspomagania, z uwzględnieniem działań wspomagających rodzinę dziecka w zakresie realizacji programu, koordynowania działań specjalistów prowadzących zajęcia z dzieckiem oraz oceniania postępów dziecka;
4. ocenianie postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dziecka w życiu społecznym;
5. analizowanie skuteczności pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie, wprowadzanie zmian w indywidualnym programie wczesnego wspomagania, stosownie do potrzeb dziecka i jego rodziny, oraz planowanie dalszych działań w zakresie wczesnego wspomagania.

Zespół ma obowiązek szczegółowego dokumentowania działań prowadzonych w ramach indywidualnego programu wczesnego wspomagania. Program pracy z dzieckiem powinien być uzgodniony z rodzicami dziecka, którzy powinni się pod nim podpisać i otrzymać jego kopię.

8. Wymiar godzinowy i forma wczesnego wspomagania

Zajęcia w ramach wczesnego wspomagania organizuje się **w wymiarze od 4 do 8 godzin w miesiącu**, w zależności od możliwości psychofizycznych i potrzeb dziecka. W przypadkach uzasadnionych potrzebami dziecka i jego rodziny, za zgodą organu prowadzącego, miesięczny wymiar godzin zajęć w ramach wczesnego wspomagania może być wyższy niż 8 godzin miesięcznie.

Zajęcia w ramach wczesnego wspomagania są prowadzone indywidualnie z dzieckiem i jego rodziną.

W celu rozwijania kompetencji społecznych i komunikacyjnych przygotowujących dziecko do funkcjonowania w życiu społecznym zajęcia w ramach wczesnego wspomagania mogą być prowadzone w grupach liczących 2 lub 3 dzieci, z udziałem ich rodzin.

9. Współpraca z rodziną dziecka objętego wczesnym wspomaganie

Do obowiązków zespołu wczesnego wspomagania należy współpraca z rodzicami obejmująca:

1. udzielanie pomocy w zakresie kształtowania postaw i zachowań pożądaných w kontaktach z dzieckiem: wzmacnianie więzi emocjonalnej pomiędzy rodzicami i dzieckiem, rozpoznawanie zachowań dziecka i utrwalanie prawidłowych reakcji na te zachowania;
2. udzielanie instruktażu i porad oraz prowadzenie konsultacji w zakresie pracy z dzieckiem;
3. pomoc w przystosowaniu warunków w środowisku domowym do potrzeb dziecka oraz w pozyskaniu i wykorzystaniu w pracy z dzieckiem odpowiednich środków dydaktycznych i niezbędnego sprzętu.

10. Wniosek o wczesne wspomaganie rozwoju dziecka

Wniosek o wydanie opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju składa się do zespołu działającego w poradni właściwej ze względu na miejsce zamieszkania dziecka w postaci papierowej albo elektronicznej.

Wniosek kierowany do publicznej poradni psychologiczno – pedagogicznej, na podstawie którego wydawana jest opinia o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka⁹ powinien zawierać:

1. imię i nazwisko dziecka, datę i miejsce urodzenia dziecka, PESEL dziecka oraz miejsce zamieszkania dziecka, a w przypadku dziecka uczęszczającego do przedszkola, szkoły lub ośrodka adres placówki, oznaczenie oddziału, do którego uczęszcza;
2. imiona i nazwiska rodziców (prawnych opiekunów), adresy ich zamieszkania oraz adresy do korespondencji, jeśli są inne niż adresy zamieszkania;
3. określenie przyczyny i celu, dla których jest niezbędne uzyskanie opinii;
4. informację o poprzednio wydanych dla dziecka opiniach - jeżeli takie zostały wydane, wraz ze wskazaniem nazwy poradni, w której działał zespół, który wydał opinię, a w przypadku opinii wydanych przez zespół opiniujący działający w niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej - nazwy niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej;

⁹ rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 roku w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U.2017.1743);

5. informację o stosowanych metodach komunikowania się - w przypadku, gdy dziecko wymaga wspomagających lub alternatywnych metod komunikacji (AAC) lub nie posługuje się językiem polskim w stopniu komunikatywnym;
6. adres poczty elektronicznej i numer telefonu wnioskodawcy, jeżeli takie posiada;
7. podpis wnioskodawcy.

Dodatkowo wniosek powinien zawierać:

8. oświadczenie wnioskodawcy o wyrażeniu zgody albo niewyrażeniu zgody, na uczestnictwo w posiedzeniu zespołu:
 - a. nauczyciela, wychowawcy grup wychowawczej i specjalistów prowadzących zajęcia z dzieckiem w przedszkolu, szkole, ośrodku lub placówce;
 - b. innej osoby, w szczególności psycholog, pedagog, logopeda, lekarz lub specjalista.
9. oświadczenie wnioskodawcy, że jest on rodzicem sprawującym władzę rodzicielską nad dzieckiem, prawnym opiekunem dziecka lub osobą (podmiotem) sprawującym pieczę zastępczą nad dzieckiem - jeżeli dotyczy;
10. oświadczenie wnioskodawcy o wyrażeniu zgody albo niewyrażeniu zgody na doręczanie pism za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Ponadto do wniosku powinno się również dołączyć:

11. dokumentację uzasadniającą wniosek, w szczególności wydane przez specjalistów opinie, zaświadczenia oraz wyniki obserwacji i badań psychologicznych, pedagogicznych i lekarskich, dokumentację medyczną dotyczącą leczenia specjalistycznego oraz poprzednio wydane opinie, jeżeli takie zostały wydane. Jeżeli złożenie wniosku o wydanie opinii było poprzedzone obserwacjami lub badaniami diagnostycznymi dziecka prowadzonymi przez pracowników poradni, w której działa zespół, wyniki przeprowadzonych obserwacji i badań przewodniczący zespołu dołącza do wniosku, informując o tym wnioskodawcę.

W przypadku uwzględnienia wniosku o wydanie opinii, zespół wydaje opinię o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka¹⁰, która określa:

1. diagnozę poziomu funkcjonowania dziecka, w tym informację o potencjale rozwojowym i mocnych stronach dziecka oraz występujących w środowisku barierach i ograniczeniach utrudniających jego funkcjonowanie;
2. okres, w jakim zachodzi potrzeba wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka;
3. zalecane warunki i formy wsparcia umożliwiające realizację indywidualnych potrzeb rozwojowych dziecka, z uwzględnieniem możliwości psychofizycznych oraz potencjału rozwojowego dziecka, w tym sprzyjające wzmocnieniu jego aktywności i uczestnictwa w życiu społecznym;
4. zalecane cele rozwojowe i terapeutyczne do realizacji podczas zajęć w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka oraz w ramach pomocy i wsparcia udzielanych dziecku i rodzinie, w szczególności pomocy psychologiczno - pedagogicznej, wraz ze wskazaniem form tej pomocy;
5. zalecane sposoby oceny efektów działań podjętych w celu realizacji zaleceń.

W przypadku nieuwzględnienia wniosku o wydanie opinii zespół wydaje opinię o braku potrzeby wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka¹¹, która powinna zawierać uzasadnienie zawierające w szczególności: wskazanie okoliczności, które zespół uznał za istotne dla rozstrzygnięcia, oraz wyjaśnienie powodów, na podstawie których zespół stwierdził, że nie zachodzi potrzeba objęcia dziecka wczesnym wspomaganie rozwoju.

¹⁰ wzór stanowiący załącznik nr 13 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 roku w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U.2017.1743);

¹¹ wzór stanowiący załącznik nr 14 do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 roku w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U.2017.1743);

Zarówno opinię o wczesnym wspomaganie rozwoju jak i opinie o braku potrzeby wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka wydaje się w terminie nie dłuższym niż 30 dni, w szczególnie uzasadnionych przypadkach uwarunkowanych stanem zdrowia dziecka lub złożoność procesu diagnostycznego opinia może zostać wydane w terminie nie dłuższym niż 60 dni, od dnia złożenia wniosku o wydanie opinii o wczesnym wspomaganie rozwoju.

Rodzice dziecka mają prawo uczestniczyć w posiedzeniu zespołu i przedstawić swoje stanowisko. O terminie posiedzenia powinien zostać zawiadomiony odpowiedni wcześniej. W przypadku gdy wnioskodawca nie uczestniczy w posiedzeniu zespołu, przewodniczący zespołu, na prośbę wnioskodawcy, informuje go o przebiegu posiedzenia zespołu i podjętym rozstrzygnięciu, w sposób ustalony z wnioskodawcą.

11. Podstawa prawna

1. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 roku Prawo oświatowe (Dz.U.2021.1082 t.j.);
2. Ustawa z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (Dz.U.2022.2230tj.);
3. Ustawa z dnia 12 maja 2022 roku o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U.2022.1116);
4. Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 roku o systemie informacji oświatowej (Dz.U. z 2021 r. poz. 584);
5. Ustawa z dnia 27 października 2017 roku o finansowaniu zadań oświatowych (Dz.U. z 2020 r. poz. 2029);
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 września 2017 roku w sprawie orzeczeń i opinii wydawanych przez zespoły orzekające działające w publicznych poradniach psychologiczno-pedagogicznych (Dz.U.2017.1743);
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 5 września 2017 roku w sprawie szczegółowych zadań wiodących ośrodków koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczych (Dz.U.2017.1712);
8. Uchwała Nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 roku w sprawie programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” (M. P. poz. 1250).

Opracowanie to ma charakter informacyjny i nie stanowi wykładni prawa.